

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СУМСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ в.о. директора коледжу
від 12.08.2021 року № 52 ОД

**ПРОГРАМА
ПЕРВИННОГО ІНСТРУКТАЖУ З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**I. Запобігання надзвичайних ситуацій та
організація усунення їх негативних наслідків**

Причини виникнення та кваліфікація надзвичайних ситуацій.

1.1. Надзвичайна ситуація (НС) — порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єктах або територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, стихійним лихом, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат, а також велике зараження людей і тварин.

1.2. Надзвичайні ситуації, які можуть виникати на території України і здійснювати негативний вплив на функціонування об'єктів економіки та життєдіяльність населення, поділяються за такими основними ознаками:

- за галузевою ознакою;
- за масштабами можливих наслідків.

1.3. Надзвичайні ситуації техногенного характеру - це наслідок транспортних аварій, катастроф, пожеж, неспровокованих вибухів чи їх загроза, аварій з викидом(загрозою викиду) небезпечних хімічних, радіоактивних, біологічних речовин, раптового руйнування споруд та будівель, аварій на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічних аварій на греблях, дамбах тощо.

1.4. Надзвичайні ситуації природного характеру - це наслідки небезпечних геологічних, метеорологічних, гідрологічних, морських та прісноводних явищ, деградації ґрунтів чи надр, природних пожеж, змін стану повітряного басейну, інфекційних захворювань людей, сільськогосподарських тварин, масового ураження сільськогосподарських рослин хворобами чи шкідниками, зміни стану водних ресурсів та біосфери тощо.

1.5. Соціально-політичного характеру: здійснення або реальна загроза терористичного акту, викрадення (спроба викрадення) чи знищення суден, встановлення вибухових пристроїв у громадських місцях, викрадення зброї, виявлення застарілих боєприпасів тощо.

1.6. Надзвичайні ситуації військового характеру-це ситуації, пов'язані з наслідками застосування зброї масового ураження або звичайних засобів ураження, під час яких виникають вторинні фактори ураження населення внаслідок зруйнування атомних і гідроелектричних станцій, складів і сховищ радіоактивних і токсичних речовин та відходів, нафтопродуктів, вибухівки, сильнодіючих отруйних речовин, токсичних відходів, транспортних та інженерних комунікацій.

1.7. Надзвичайна ситуація загальнодержавного рівня - це надзвичайна ситуація, яка розвивається на території двох та більше областей.

1.8. Надзвичайна ситуація регіонального рівня – це надзвичайна ситуація, яка розвивається на території двох або більше адміністративних районів або загрожує перенесенням на

територію суміжної області, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості.

1.9. Надзвичайна ситуація місцевого рівня – це надзвичайна ситуація, яка виходить за межі потенційно-небезпечного об'єкта, загрожує поширенням самої ситуації або її вторинних наслідків на довкілля, сусідні населені пункти, інженерні споруди, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості об'єкта.

1.10. Причини виникнення надзвичайних ситуацій:

1.10.1. Тектонічні - пов'язані з процесами, що виникають з змінами предметів і явищ Землі. Топологічні - причиною їх є процеси, що виникають на поверхні Землі.

Метеорологічні - пов'язані з процесами в атмосфері.

1.10.2. Антропогенні(техногенні)причини діляться на соціальні та економічні.

Соціальні: ріст народонаселення; урбанізація; непідготовленість населення; відсутність інформації про обстановку у НС; відсутність нормативно-правової бази; недбалість та некомпетентність посадових осіб, перевищення повноважень; корупція; тероризм.

Економічні: недосконалість технічних засобів і технологічних процесів; зміна довкілля внаслідок природокористування (забруднення) бідність (зношування техніки, нестача коштів на модернізацію, профілактику й т.д.).

2. Природні небезпеки

2.1. Серед надзвичайних ситуацій природного походження на Україні найчастіше трапляються:

- геологічні небезпечні явища (зсуви, обвали та осипи, просадки земної поверхні);
- метеорологічні небезпечні явища (зливи, урагани, сильні снігопади, сильний град, ожеледь);
- гідрологічні небезпечні явища (повені, паводки, підвищення рівня ґрунтових вод та ін.);
- природні пожежі лісових та хлібних масивів;
- масові інфекції та хвороби людей, тварин і рослин.

2.2. В суху, жарку погоду небезпека від лісових та торф'яних пожеж різко зростає. Лісові пожежі виникають головним чином з вини людини та внаслідок дії деяких природних чинників. Причиною пожеж буває виробнича діяльність людини (спалювання відходів на прилеглих до лісу територіях) та її необережність (вогнища, недопалки, сірники). Вогонь може швидко розростися і, підхоплений вітром, сягати вогненним валом, що знищує на своєму шляху все живе, перетворює ліси в нежиттєздатні пустелі. При цьому виникає велика загроза населеним пунктам, життю людей, домашнім тваринам, матеріальним цінностям.

2.3. Серед інфекційних захворювань найбільш поширені на території країни: COVID -19, грип, дифтерія, кашлюк, правець, поліомієліт, кір, епідемічний паротит, гострі кишкові інфекційні хвороби.

2.4. Найбільша кількість надзвичайних ситуацій припадає на випадки отруєння людей харчовими продуктами, токсичними та іншими речовинами.

3. Надзвичайні ситуації техногенного характеру

3.1. Надзвичайні ситуації техногенного характеру виникають на хімічно небезпечних об'єктах, радіаційно - небезпечних об'єктах, вибухо - та пожежонебезпечних об'єктах, а також гідродинамічно - небезпечних об'єктах. Останнім часом значно зросла, також, небезпека від аварій і катастроф на транспорті.

3.2. Надзвичайні ситуації техногенного характеру класифікуються за такими основними ознаками:

- за масштабами наслідків (об'єктового, місцевого, регіонального і загальнодержавного рівня);

- за галузевою ознакою (надзвичайні ситуації у сільському господарстві; у лісовому господарстві; у заповідній території, на об'єктах особливого природоохоронного значення; у водоймах; матеріальних об'єктах – об'єктах інфраструктури, промисловості, транспорту, житлово-комунального господарства та населення – персонал підприємств та установ, мешканці житлових будинків, пасажирів транспортних засобів).

3.3. Транспортні аварії та катастрофи.

3.1.1. Залізничний транспорт. Основними причинами аварій та катастроф на залізничному транспорті є: несправності колій рухомого складу; засобів сигналізації, блокування; помилки диспетчерів; неуважність та недбальство машиністів.

Найчастіше виникають надзвичайні ситуації при сході рухомого складу з колій, зіткненнях, наїздах на перепони на переїздах, при пожежах та вибухах безпосередньо у вагонах. Не виключаються розмиви залізничних колій, обвали, осипи, зсуви, затоплення. При перевезенні небезпечних вантажів стаються вибухи, пожежі.

3.1.2. Морський та річковий транспорт. Основними причинами загибелі кораблів є посадка на рифи, зіткнення з іншим судном або із палями мостів, перекидання, пожежі, витікання небезпечних речовин, порушення правил експлуатації та безпеки, помилкові дії команди та інше. Складна обстановка може виникнути при швидкоплинності аварійної ситуації, особливо у відкритому морі. Раптове перекидання корабля чи його надмірний крен призводить до того, що пасажирів втрачають шанси на спасіння і потрапляють в надзвичайно складну ситуацію.

3.1.3. Авіаційний транспорт. Аварії і катастрофи повітряного транспорту можуть виникати, починаючи з моменту запуску двигунів, при розбігу по злітно-посадковій смугі, на зльоті, під час польоту і при посадці, аж до вимикання двигунів.

3.1.4. Дорожньо-транспортні події (ДТП). Причини дорожньо-транспортних подій – порушення правил дорожнього руху, технічні несправності автомобілів, перевищення швидкості руху, недостатня підготовка осіб, що керують автомобілем, недостатня їх реакція. Часто причиною аварій і катастроф стає управління автомобілем у нетверезому стані. До серйозних дорожньо-транспортних подій призводить невиконання правил перевезення небезпечних вантажів.

Причини дорожніх аварій – незадовільний стан доріг, відкриті люки, необгороджені та неосвітлені ділянки дороги, на котрих виконуються ремонтні роботи, низький технічний стан автомобілів; перевищення швидкості руху, несправність сигналізації на залізничних переїздах, відсутність знаків, які попереджують про небезпеки.

3.1.5. Радіаційні небезпечні об'єкти:

– атомні електростанції (АЕС), підприємства з виготовлення ядерного палива, з переробки ядерного палива і поховання радіоактивних відходів;

– науково-дослідні та проектні організації, які працюють з ядерними реакторами; ядерні енергетичні установки на об'єктах транспорту.

3.1.6. Пожежо - та вибухонебезпечні об'єкти. Переважна кількість вибухо-, пожежонебезпечних об'єктів розташована в центральних, східних і південних областях країни, де концентровані хімічні, нафто - і газопереробні, коксохімічні, металургійні та машинобудівні підприємства, функціонує розгалужена мережа нафто-, газо-, аміакопроводів, експлуатуються нафто-, газопромисли і вугільні шахти.

4. Соціальна небезпека: алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, тютюнопаління

4.1. Шкідливі звички - ряд звичок, що є шкідливими для організму людини. Серед тяжких за наслідками звичок виділяють декілька найбільш шкідливих - це наркоманія, алкоголізм, токсикоманія та тютюнопаління. Кожна з цих звичок спричинює залежність людини від тієї чи іншої речовини, яку вона вживає.

4.2. Тютюнопаління. Через вживання нікотину, у людини-курця може виникнути захворювання на рак легенів. Велике навантаження отримує і серце. Вчені підрахували, що курець у 10 разів більше хворіє на рак та на інфаркт міокарда, ніж люди, які не курять.

4.3. Наркоманія. Через вживання наркотичних речовин, особливо ін'єкційне введення, людина має ризик захворіти на ВІЛ/СНІД. Це поняття має три складові:

- Медична складова включає руйнівний вплив наркотичної речовини на організм людини.
- Соціальна складова включає наслідки поведінки наркозалежної людини, небезпечної для її оточення.
- Юридична складова - це кримінальна відповідальність за використання, вироблення, зберігання та збут наркотичних речовин, а також залучення до їх вживання.

4.4. Алкогольні напої шкідливо впливають на мозок і печінку людини. Також від алкоголю страждають ожирінням, захворюваннями серця. Медики в Україні відзначають, що алкоголізм подвоївся в Україні за останні роки і офіційна статистика визначає кількість хворих алкоголізмом — 700 тисяч. Неофіційно від алкоголізму страждає у двічі з половиною більше людей.

5. Травматизм.

5.1. Промисловий (виробничий) травматизм пов'язаний з характером виробництва, знаряддями праці і організацією методів її охорони. Ушкодження можуть бути заподіяні інструментами, машинами, оброблювальним матеріалом (металом, породою, що обвалилася, вугіллям, камінням і т. ін.), транспортом тощо.

5.2. Сільськогосподарський травматизм виникає в результаті падіння, забоїв, поранення свійськими тваринами й ушкодження сільськогосподарським реманентом (вила, граблі тощо) та сільськогосподарськими машинами (трактори, комбайни та ін.). особливістю сільськогосподарського травматизму є ускладнення травм. Угноєна земля містить анаеробну інфекцію і внаслідок забруднення ран землею може виникнути правець. Профілактичне введення протиправцевої сироватки й активна протиправцева імунізація населення різко знизили кількість цих ускладнень.

5.3. Побутові травми за характером поранення бувають різноманітними. Сюди належать забої при падінні з висоти під час прибирання квартири, опіки, які можуть виникати під час приготування їжі, прасування білизни і розведення вогню, а також інші ушкодження.

5.4. Вуличні травми пов'язані, головним чином, з вуличним транспортом. Це травми під час автомобільних, тролейбусних, трамвайних аварій, при необережному переході вулиць пішоходом, при порушенні правил руху водієм і т. ін.

Зниження вуличного травматизму досягається шляхом регулювання вуличного руху, очищення вулиць від снігу і льоду, посипання тротуарів піском тощо.

5.5. Спортивний травматизм найчастіше є наслідком недостатньої підготовки спортсменів або недоброякісності спортивного інвентарю. Правильна організація спортивної справи запобігає спортивним травмам.

6. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.

6.1. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій - це підготовка та реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших її заходів, спрямованих на регулювання безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу (спостережень), експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

6.2. Для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій необхідно:

- виконувати вимоги правил дорожнього руху;
- підтримувати технічний стан обладнання, транспортних засобів, енергопостачальних мереж у відповідності з вимогами;

- дотримуватись режимів роботи обладнання, виконання заходів щодо життєзабезпечення населення в надзвичайних ситуаціях органами виконавчої влади і управліннь всіх рівнів.

7. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій.

7.1. Розроблення нормативно - правових актів з питань забезпечення захисту населення і території від їх наслідків.

7.2. Забезпечення сил і засобів до дій, спрямованих на реагування на надзвичайні ситуації.

7.3. Знання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

7.4. Проведення рятувальних та інших невідкладних робіт щодо ліквідації надзвичайних ситуацій.

II. Загальні правила поведінки

1.Обставини та причини нещасних випадків, що сталися в навчальних закладах.

1.1. Під час освітнього процесу.

1.1.1. Освітній процес - це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

1.1.2. Причини нещасних випадків:

- Використання праці здобувача освіти при відсутності відповідних навичок, невиконання вимог організації навчання;
- Відсутність належного контролю з боку керівника робіт;
- Незабезпеченість засобами індивідуального та колективного захисту;
- Інші причини.

1.2. На території навчального закладу.

1.2.1. На території навчального закладу переміщення повинно здійснюватися згідно прийнятої схеми. Рух на автотранспорті по території інституту заборонений. Стоянка згідно передбачувальних місць.

1.2.2. При вході до навчальних корпусів обов'язково вдягати маску. У випадку погіршення стану здоров'я звернутися до куратора групи та медичного працівника.

1.3. В домашніх умовах.

1.3.1. Причини виникнення побутових травм здебільшого наслідки халатності, недбалості самих потерпілих.

1.3.2. Причини побутових травм:

- Усі види падінь (з висоти, на рівному місті тощо);
- Удар рухомим предметом;
- Травми, заподіяні тваринами або комахами;
- Опіки гарячим предметом або полум'ям;
- Утоплення;
- Отруєння;
- Інші причини.

1.3.3. Поблизу тварин треба бути особи обережним. Собаки негативно реагують на людей, які втікають. Після укусів тварин необхідно зробити аналіз на сказ. Поводитися потрібно впевнено, спокійно і лагідно.

1.3.4. Безпека експлуатації газового обладнання:

- робота газового пальника - полум'я спокійне, має чітко яскраво виражені голубо вато-зелені ядра. Довжина язичків полум'я в отворах однакова, вентиляційні система забезпечує видалення продуктів згорання;

- щільність з'єднань перевіряються за допомогою індикаторів або водно-мільного розчину;
- при виявленні в приміщенні запаху газу – негайно припинити роботу з газовими приладами, перекрити крани, відкрити вікна, викликати аварійну службу.

1.3.5. Вимоги електробезпеки:

- не користуватися саморобними подовжувачами, пошкодженими розетками, вимикачами, обгортати електролампи горючим матеріалом;
- не залишати без нагляду ввімкнені електроприлади;
- не використовувати електроприлади з пошкодженою ізоляцією.

1.4. Правила поведінки на воді.

1.4.1. Відпочинок на воді (купання, катання на човнах) повинен бути тільки у спеціально відведених місцевими органами виконавчої влади та обладнаних для цього місцях.

1.4.2. Купатися дозволяється в спокійну безвітряну погоду при швидкості вітру до 10м/сек., температурі води — не нижче +18° С, повітря — не нижче +24° С.

1.4.3. Після прийняття їжі купатися рекомендовано не раніше, ніж через 1,5-2 години.

1.4.4. Заходити у воду необхідно повільно, дозволяючи тілу адаптуватися до зміни температури повітря та води.

1.4.5. У воді варто знаходитись не більше 15 хвилин.

1.4.6. Після купання не рекомендується приймати сонячні ванни, Краще відпочити в тіні.

1.4.7. Не рекомендується купатися поодиноці біля крутих, стрімчастих і зарослих густою рослинністю берегів.

1.4.8. Перед тим, як стрибати у воду, переконайтесь в безпеці дна і достатній глибині водоймища.

1.4.9. Під час купання не робіть зайвих рухів, не тримайте свої м'язи у постійному напруженні, не порушуйте ритму дихання, не перевтомлюйте себе, не беріть участі у великих запливах без дозволу лікаря і необхідних тренувань.

1.4.10. Залазити на попереджувальні знаки, буї, бакени.

1.4.11. Стрибати у воду з човнів, катерів, споруджень, не призначених для цього.

1.4.12. Вживати спиртні напої під час купання.

1.4.13. Забруднювати воду і берег, прати білизну і одяг у місцях, відведених для купання.

1.4.14. Підпливати близько до човнів та катерів, які йдуть неподалік від місць купання.

1.4.15. Допускати у воді грубі ігри, які пов'язані з обмеженням руху рук і ніг.

1.4.16. Подавати помилкові сигнали небезпеки.

1.5. Правила поведінки на дорозі та громадському транспорті.

1.5.1. Дорога до інституту. Такі прості речі, як правильний одяг та світло відбиваючий матеріал, можуть зробити твою дорогу до інституту безпечнішою.

1.5.2. Дорога до інституту на громадському транспорті. Щоби дістатися потрібного місця вчасно та безпечно:

- вчасно виходь з дому;
- після того, як ти вийшов із транспорту, наприклад автобуса, дочекайся, коли автобус від'їде, і тільки після цього переходь дорогу;
- не кричи, не бігай та не бийся на зупинці;
- не ходи по краю тротуару;
- не поспішай, коли входиш і виходиш із транспорту;
- коли виходиш із транспорту, зверни увагу на машини, які проїжджають мимо.

1.5.3. Організація дорожнього руху. Правила безпеки при переході вулиць.

У нашій країні транспорт рухається з правого боку або в одному напрямку. Пішоходи, щоб не створювати аварійної ситуації на дорогах, мають переходити проїзну частину по переходах - підземних, надземних або наземних. При наземному переході необхідно подивитися ліворуч, а дійшовши до середини дороги, праворуч.

1.5.4. Правила переходу дороги на перехрестях.

Перехрестям називається місце перетину вулиць. Воно є регульованим і нерегульованим. На регульованому перехресті рух транспорту упорядковується за допомогою регулювальника або світлофора. Переходити дорогу необхідно тільки на зелене світло світлофора. Якщо перехрестя регулюється регулювальником, то слід підкорятися його сигналам. Пішоходи не повинні затримуватися чи зупинятися на дорозі, переходити перехрестя по діагоналі. За відсутності і світлофора, і регулювальника перехрестя є нерегульованим. Переходити його слід біля знаку «Пішохідний перехід» або по дорожній розмітці «зебра».

1.5.5. Правила переходу вулиці після висадки з міського транспорту.

Після висадки з транспорту автобус і тролейбус обходять позаду, а трамвай попереду.

1.5.6. Дорожні знаки.

Існує кілька груп дорожніх знаків: попереджуючі, пріоритетні, забороняючі, наказові, інформаційно-вказівні та знаки сервісу. За допомогою дорожніх знаків учасники дорожнього руху розуміють одне одного.

1.6. Основні види дорожньо-транспортних пригод (ДТП). Поведінка при ДТП.

1.6.1. Найбільш розповсюджені види ДТП - це наїзд на пішохода, зіткнення, перекидання автотранспорту.

1.6.2. Існує декілька правил для тих, хто виявився свідком або учасником ДТП:

- за будь-яких обставин не залишати постраждалого без допомоги;
- негайно сповістити про пригоду в поліцію;
- намагатися максимально зберегти всі сліди пригоди;
- свідкам наїзду або аварії, після якої водій покинув місце пригоди, запам'ятати та записати номер, марку, колір і прикмети машини та водія.

1.7. Безпека руху велосипедиста.

1.7.1. Велосипед є транспортним засобом пересування, і на нього також поширюються правила дорожнього руху.

1.7.2. Правила користування велосипедом: велосипед має бути обладнаний світловідбивачами - спереду білого кольору, з боків - помаранчевого, ззаду - червоного.

1.7.3. Велосипедистові забороняється:

- рухатися по проїзній частині, коли поряд є велосипедна доріжка;
- рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках;
- під час руху триматися за інший транспортний засіб;
- їздити, не тримаючись за кермо та знімати ноги з педалей;
- керувати велосипедом із несправним гальмом і звуковим сигналом, а також без освітлення у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості.

III. Правила пожежної безпеки

1. Причини пожежі.

Пожежа – процес неконтрольованого горіння поза визначеним для цього місцем, що поширюється у часі і просторі.

1.1. Основні причини пожеж

Для успішного проведення протипожежної профілактики на підприємствах важливо знати основні причини пожеж. На основі статистичних даних можна зробити висновок, що основними причинами пожеж в Україні є:

- необережне поводження з вогнем (понад 57 %);
- незадовільний стан електротехнічних пристроїв та порушення правил їх монтажу та експлуатації (20–25 %);

- порушення правил монтажу та експлуатації опалювальних приладів (8-10%);
- пустощі дітей з вогнем (4-5 %);
- підпали (2-4 %);
- невстановлені та інші (1-3 %).

1.2. Абсолютна більшість пожеж (99 %) виникає безпосередньо з вини людей. З них 70-80 % трапляється у житловому секторі, 3-4 % – у промисловості, 1-2 % на будівництві, 1-2 % у сільському господарстві, 2-3 % на об'єктах торгівлі і складах, 1-3 % – у місцях масового перебування людей.

1.3. Основною причиною загибелі людей є:

- паління у ліжку в нетверезому стані;
- необережне поводження з вогнем;
- порушення правил користування електропобутовими приладами;
- невміле поводження у разі виникнення пожежі.

2. Вимоги пожежної безпеки в навчальному закладі.

Пожежна безпека - стан об'єкта, за якого з регламентованою ймовірністю унеможливаються виникнення і розвиток пожежі та вплив на людей її небезпечних чинників, а також забезпечується захист матеріальних цінностей.

2.1. Пожежа знищує матеріальні цінності, загрожує життю та здоров'ю людей, довкіллю. Проблема пожеж стає глобальною за своїми масштабами, торкаючись не тільки національних, а й міжнародних інтересів.

2.2. Основними напрямками забезпечення пожежної безпеки є усунення умов виникнення пожежі та мінімізація її наслідків.

2.3. Пожежа виникає за одночасної наявності горючої речовини, джерела займання та окисника (кисню, повітря), що разом утворюють горюче середовище. Якщо вилучити або заблокувати будь-який із цих чинників, то пожежі не буде. На цьому ґрунтуються основні напрями попередження пожеж та способи пожежогасіння.

2.4. Пожежна безпека забезпечується за рахунок систем запобігання пожежі і пожежного захисту.

2.5. В інституті відпрацьовані нормативно-правові акти з пожежної безпеки.

2.6. Здобувач освіти повинен знати:

- умовний сигнал про пожежу (один довгий, три коротких сигнали), що подаються дзвоником ;
- напрямок руху на випадок пожежі з приміщення (план евакуації);
- порядок користування первинними засобами пожежогасіння та виклик пожежної охорони;
- правила запобігання виникнення пожеж в приміщенні.

IV. Надання домедичної допомоги потерпілому в разі нещасних випадків, надзвичайних ситуацій.

1. Основне завдання при наданні першої медичної допомоги полягає в тому, щоб шляхом проведення необхідних найпростіших медичних заходів врятувати життя потерпілому, зменшити його страждання і попередити розвиток можливих ускладнень.

2. У повсякденному житті екстрені ситуації виникають несподівано – забої, розтяги, переломи, відмороження, теплові удари, ураження електричним струмом, утоплення. Особливе значення в реаліях сьогодення має вміння надати першої першу медичну (долікарську) допомогу при дорожньо-транспортних пригодах, пораненим під час збройних протистоянь та транспортувати пораненого в сектор укриття.

3. В цих ситуаціях повинна бути надана домедична допомога. В основному це відбувається в умовах дефіциту часу і під час відсутності людей зі спеціальною медичною

освітою. У цих випадках важливо діяти швидко й рішуче, тому що в такі моменти дорога кожна секунда.

4. Послідовність дій при наданні домедичної допомоги постраждалим при раптовій зупинці серця не медичними працівниками:

- перед наданням допомоги переконатися у відсутності небезпеки;
- визначити наявність свідомості - обережно потрясти постраждалого за плече та голосно звернутися до нього, наприклад «З Вами все гаразд? Як Ви себе почуваєте?».

4.1. Якщо постраждалий реагує:

- якщо постраждалому нічого не загрожує, залишити його в попередньому положенні;
- з'ясувати характер події, що сталася;
- викликати бригаду екстреної медичної допомоги;
- повідомити диспетчеру інформацію про постраждалого відповідно до його запитань та виконати його вказівки;
- забезпечити нагляд за постраждалим до приїзду бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.

4.2. Якщо постраждалий не реагує:

- звернутися до осіб, які поряд, за допомогою;
- якщо постраждалий лежить на животі, повернути його на спину та відновити прохідність дихальних шляхів. Якщо механізмом травми було падіння з висоти, вважати, що у постраждалого є травма в шийному відділі хребта;
- відновити прохідність дихальних шляхів, визначити наявність дихання за допомогою прийому: «чути, бачити, відчувати». Наявність дихання визначати протягом 10 секунд. Якщо виникли сумніви, що є дихання, вважати, що дихання відсутнє.

4.3. Якщо постраждалий дихає, при відсутності свідомості:

- перемістити постраждалого в стабільне положення;
- викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- забезпечити нагляд за постраждалим до приїзду бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги.

4.4. Якщо дихання відсутнє:

- викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- розпочати проведення серцево-легеневої реанімації:
- виконати 30 натискань на грудну клітку глибиною не менше 5 см (не більше 6 см), з частотою 100 натискань (не більше 120) за хвилину;
- виконати 2 вдихи з використанням маски-клапану, дихальної маски тощо. - - при відсутності захисних засобів можна не виконувати штучне дихання, а проводити тільки натискання на грудну клітку. Виконання двох вдихів повинно тривати не більше 5 секунд; після двох вдихів продовжити натискання на грудну клітку відповідно до наведеної схеми у цьому підпункті;
- змінювати особу, що проводить натискання на грудну клітку, кожні 2 хвилини;
- припинити проведення серцево-легеневої реанімації до прибуття бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги при відновленні у постраждалого дихання, рухової активності.

5. Струс мозку.

5.1. Причини – травматичне пошкодження тканин і діяльності мозку в наслідок падіння на голову, ударів і забиття голови. При цьому можуть виникати дрібні крововиливи і набряк мозкової тканини.

5.2. Ознаки – моментальна втрата свідомості, яка може бути короткочасною або тривати кілька годин. Можуть спостерігатися порушення дихання, пульсу, нудота.

5.3. Допомога. Для запобігання удушенню потерпілого у несвідомому стані від западання язика або блювотних мас його кладуть на бік або на спину, при цьому голова має бути

повернена убік. На голову кладуть охолоджувальні компреси, за відсутності або порушенні дихання проводять штучне дихання. Потерпілого ні в якому разі не можна намагатися напоїти! За першою можливістю потерпілого треба негайно транспортувати до лікувального закладу у супроводі особи, яка вміє надавати допомогу для оживлення.

6.Кровотеча.

6.1. Причини – пошкодження цілості кровоносних судин внаслідок механічного або патологічного порушення.

6.2.Ознаки – артеріальна кровотеча, що характеризується яскраво-червоним кольором крові, кров б'є фонтанчиком; під час капілярної кровотечі вона виділяється краплями, венозна кров має темно-червоне забарвлення.

6.3.Допомога. Артеріальну кровотечу зупиняють за допомогою стискувальної пов'язки. Під час кровотечі з великої артерії для зупинення припливу крові до ділянки рани придавлюють артерію пальцем вище місця поранення, а потім накладають стискувальну пов'язку. Під час кровотечі із стегнової артерії накладають джгут вище місця кровотечі. Під джгут підкладають шар марлі. Щоб не пошкодити шкіру і нерви, і вставляють записку із зазначенням часу його накладання. Тривалість використання джгута обмежується 1,5години, у противному разі змортвіє кінцівка. Якщо протягом цього періоду немає можливості забезпечити додаткову допомогу, то через 1,5- години джгут на кілька хвилин відпускають (до почервоніння шкіри), кровотечу при цьому зменшують іншими способами (наприклад, стискувальним тампоном), а потім знову затягують джгут.

Капілярна кровотеча добре зупиняється стискувальною пов'язкою, після чого шкіру навколо рани обробляють розчином йоду, спирту, горілки, одеколону. Якщо з рани виступає сторонній предмет, у місце його локалізації треба зробити упов'язці отвір, інакше цей предмет може ще глибше проникнути в середину і викликати ускладнення.

Венозну кровотечу зупинити значно легше, ніж артеріальну. Часто досить підняти кінцівку, максимально зігнути її в суглобі, накласти стискувальну пов'язку.

7.Термічні опіки.

7.1. Виникають внаслідок дії високої температури і полум'я, потрапляння на шкіру гарячої рідини, розжарених предметів тощо.

7.2. Ознаки: залежно від тяжкості розрізняють чотири ступені опіку: I – почервоніння шкіри і її набряк; II – пухирі, наповнені жовтуватою рідиною; III – утворення некрозу шкіри; IV – обуглювання тканин. При великих опіках виникає шок!

7.3. Допомога. Потрібно швидко вивести або винести потерпілого із зони вогню, негайно зняти одяг, що зайнявся, або накинути щось на потерпілого (покривало, мішок, тканину), тобто припинити до вогню доступ повітря. Полум'я на одязі можна гасити водою, засипати піском, гасити своїм тілом (якщо качатися по землі).

При опіках I ступеня треба промити вражені ділянки шкіри антисептичними засобами, потім обробити спиртом-ректифікатом. До обпечених ділянок не можна доторкуватися руками, не можна проколювати пухирі й відривати прилиплі шматки одягу, не можна накладати мазі, порошки.

Обпечену поверхню накривають чистою марлею. Якщо потерпілого морозить, треба зігріти його; укрити, дати багато пиття. При втраті свідомості у результаті отруєння чадним газом треба дати понюхати нашатирний спирт. У разі зупинення дихання треба зробити штучне дихання.

8.Ураження електричним струмом.

8.1. Причина: робота з технічними електричними засобами, пряме дотикання до провідника або джерела струму і непряме – за індукцією. Змінний струм уже під напругою 220 В викликає дуже тяжке враження організму, яке посилюється при мокрому взутті та руках. Електричний струм викликає зміни в нервовій системі, її подразнення, параліч, спазми м'язів, опіки. Може статися судомний спазм діафрагми – головного дихального м'яза й серця. Унаслідок цього зупиняються серце й дихання.

8.2. Допомога. Треба негайно відірвати потерпілого від провідника або джерела електричного струму, додержуючися обережності. За відсутністю свідомості потрібно терміново розпочати оживлення (штучне дихання, прямий масаж серця) до повного відновлення функцій життєдіяльності, напоїти великою кількістю води, чаєм, потім створити тепло.

9. Ураження блискавкою.

9.1. Ознаки подібні до ознак ураження електричним струмом і явищ електричного опіку.

9.2. Допомога. Дії, аналогічні діям при враженні електричним струмом. Закопувати потерпілого в землю не можна: грудна клітина, здавлена землею, не може розширюватися, навіть коли з'являється самостійне дихання.

10. Отруєння загального характеру.

10.1. Причина: вживання несвіжих або заражених хвороботворними бактеріями продуктів.

10.2. Захворювання, як правило, починається через 1...2 год. після вживання заражених продуктів, інколи через 20...26 год. Ознаки отруєння: нудота, блювання (неодноразове), перемінчастий біль у животі, часте рідке випорожнення, блідість, підвищення температури до 40°C, частий слабкий пульс, судоми. Блювання й понос зневоднюють організм, сприяють втраті солей.

10.3. Допомога. Потерпілому кілька разів промивають шлунок (примушують випити 1,5.-2 л води, а потім викликають блювання подразненням кореня язика) до появи чистих промивних вод. Потім дають чай, каву, але не їжу. Потрібно постійно стежити за хворим для запобігання зупинення дихання та кровообігу.

Заступник директора з ВР

Д.О. Овсянко

Узгоджено:

Інженер охорони праці

Н.П. Чорнобай